הלכה · משנה תורה · מפרשים · ציוני מהר״ן · ספר מדע

ציוני מהר"ן על משנה תורה, הלכות תשובה

רבי נחום אש

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ציוני מהר"ן על משנה תורה, הלכות תשובה

רבי נחום אש

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ציוני-מהרן-על-משנה-תורה-הלכות-תשובה/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
פרק ג 4
הלכה ב 4
הלכה ו 5
פרק ח 6
הלכה ב 6

פרק א

הלכה א

כל מצות שבתורה וכו' שנאמר איש או אשה כי יעשו וגו' והתודו את חטאתם אשר עשו (**זה**) **וידוי דברים**. וכתב הכ"מ והתודו את חטאתם אשר עשו זה וידוי דברים, מצאתי כתוב דאיתא בספרא פ' אחרי מות, ועי' בלח"מ מש"כ בזה. אולם רבינו עצמו הביא מקור הדברים בספר המצות מ"ע ע"ג בסופו, וז"ל כמו שאמר והתודו את חטאתם, ולשון ספרי והתודו זה וידוי דברים ע"ש:

כיצד מתודין אומר אנא השם חטאתי כו' ולעולם איני חוזר לדבר זה וזהו עיקרו של וידוי. בכ"מ הראה מקור לדברי רבינו ביומא דף ל"ו, אך דברי רבינו שכתב שצריך שיאמר ולעולם איני חוזר לד"ז לא נמצא שם כן. ולפע"ד דברי רבינו נובעים מהירושלמי סוף מסכת יומא כיצד הוא מתודה רבי ברכיה בשם רבי בא ב"ב רבוני חטאתי ומרע עשיתי ובדעת רעה הייתי עומד ובדרך רחוקה הייתי מהלך וכשם שעשיתי איני עושה יהי רצון וכו':

וכן בעלי חטאות ואשמות בעת שמביאין קרבנותיהן על שגגתן כו'. וכתב הכ"מ וכן בעלי חטאות וכו'. זה פשוט שהרי מביא ראיה מהכתוב, ובהדיא אמרו בפ"ג דשבועות שחטאת ואשם אין מכפרים אלא על השבים. ועמש"כ רבינו וכן החובל וכו' כתב הכ"מ משנה בסוף פרק החובל, ומ"מ מאי דמפיק לה רבינו מכל חטאות האדם צ"ע היכא מייתי לה ע"כ, ונכתב על הגליון שכ"ה בילקוט פ' נשא בשם ספרי זוטא. אמנם גם בכאן הביא רבינו עצמו מקור כל הדברים הללו שם בס' המצות מ"ע ע"ג בשם המכילתא וז"ל שם, ודע שאפילו החטאים שחייבין עליהן אלו המינים מהקרבנות הנזכרים שאמר שיקריבם ויתכפר לו לא יספיק עם הקרבתם בלתי הודוי והוא אמרו דבר אל בני ישראל איש או אשה כי יעשו מכל חטאות האדם והתודו את חטאתם אשר עשו, ולשון מכילתא לפי שנאמר והתודו אשר חטא עליה על החטאות וכו' ומנין אף כריתות ומיתות אמר חטאתם לרבות מצות ל"ת יעשו לרבות מ"ע, ושם נאמר מכל חטאת האדם מצות שבינו לבין חבירו על הגניבות ועל הגזילות ועל לשון הרע וכו' ע"ש:

פרק ג

הלכה ב

וכן כל העולם כולו אם היה עונותיהם מרובין מזכיותיהן מיד הן נשחתין שנאמר וירא ה' כי רבה רעת האדם וכו'. הכ"מ לא הביא שום מקור לזה, אבל רבינו עצמו הביא מקור

לדבריו ממקרא מלא, אבל לכאורה דברי רבינו תמוהין שהרי המקרא דכתיב וירא ה' כי רבה רעת האדם וכו' הא אותה אמירה היתה עוד קודם המבול אבל לאחר המבול הרי מקרא מפורש בפ' נח לא אוסיף עוד לקלל את האדמה וכו' ולא אוסיף עוד להכות את כל חי וכו', ואיך מביא רבינו ראיה מהמקרא שקודם המבול. והנה בש"ס דסוטה דף י"א ע"א הבה נתחכמה לו אר"ח ב"ח בואו ונחכם למושיען של ישראל במה נדונם נדונם באש כו' אלא בואו ונדונם במים שכבר נשבע הקב"ה שאינו מביא מבול לעולם שנאמר כי מי נח זאת לי כו', משמע מזה שהשבועה לא היתה אלא על מבול של מים, וא"ש דברי רבינו. ובילקוט שמעוני פ' נח יש פלוגתא דתנאי בזה, וי"ל דרבינו תפס כחד מ"ד, וגם מש"ס דע"ז דף ג' דאלמלא לא קבלו ישראל את התורה היה מחזיר העולם לתוהו ובוהו מוכח כדעת רבינו: [השמטה] וגם מסנהדרין דק"ג ובערכין דף י"ז ע"א ביקש הקב"ה להחזיר את העולם כולו לתהו ובהו בשביל יהויקים נסתכל בדורו ונתקררה דעתו ביקש הקב"ה להחזיר את העולם כולו לתהו ובהו בשביל דורו של צדקיהו נסתכל בצדקיהו ונתקררה דעתו כו', יש ראיה קצת לדעת רבינו. אולם מש"ס דזבחים דף קט"ז ע"א שכשניתנה תורה לישראל היה קולו הולך מסוף העולם כו' נתקבצו כולם אצל בלעם הרשע ואמרו לו מה קול ההמון אשר שמענו שמא מבול בא לעולם אמר להם כו' כבר נשבע הקב"ה שאינו מביא מבול לעולם א"ל מבול של מים אינו מביא אבל מבול של אש מביא כו' א"ל כבר נשבע שאינו משחית כל בשר כו' ומבואר דהשבועה היתה שלא ישחית העולם כל עיקר. שוב נדפס שו"ת מגאון אחד ופלפל בזה והביא שכסוגיא דזבחים הנ"ל הוא ג"כ במכילתא ר"פ יתרו (וכ"ה בילקוט שם) ושם כתוב בלשון אחר א"ל שמא מבול של מים אינו מביא מבול של אש מביא א"ל אינו מביא לא מבול של מים ולא מבול של אש אלא תורה נותן הקב"ה לעמו כו' אבל שנשבע הקב"ה שלא יאבד העולם כל עיקר לא כתיב שם ואולי עפ"ז יש להגיה כן גם בזבחים ע"ש: [עד כאן]:

הלכה ו

ואלו הן שאין להן חלק לעוה"ב אלא נכרתים ואובדין ונידונין כו'. עי' בכ"מ ועי' בלח"מ בה"ג שציין ג"כ להברייתא דר"ה ועל השאר שלא נמצאו שם בהברייתא תמהו על רבינו דמהיכא מייתי להו אבל באמת כל דברי רבינו הללו יש להם מקור בש"ס וירושלמי ותוספתא. והנה מש"כ רבינו ושופכי דמים ובעלי לשון הרע הוא בתוספתא דפאה פ"א והובא בירושלמי שם בהלכה א' באורך, ארבעה דברים נפרעין מן האדם בעוה"ז והקרן קיימת לו לעוה"ב ואלו הן ע"ז גלוי עריות שפיכת דמים ולשון הרע כנגד כולם ע"ז מנין וכו' ע"ש, (ומכאן הוא ג"כ מקור דברי רבינו לעיל בפ"ז מהלכות דעות ה"ג ע"ש), ועוד

נזכר ש"ד בתוספתא דסנהדרין פרשה י"ג אשר משם נובע הברייתא דר"ה אנשי סדום אין להם חלק לעוה"ב שנאמר ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד וגו' ד"א מאד זה שפיכות דמים ע"ש, ומש"כ רבינו והעושה עבירות וכו' כיהויקים והמושך ערלתו. ג"כ נתבאר בירושלמי דפאה הלכה א' הוסיפו עליהן הפורק עול והמפר ברית והמגלה פנים בתורה אין להם חלק לעוה"ב וכו', המפר ברית זה שהוא מושך לו ערלה, המגלה פנים בתורה זה שהוא אומר לא נתנה התורה מן השמים, ולא כבר תניתוה האומר אין תורה מן השמים, תני ר"ח זה שהוא עובר על ד"ת בפרהסיא כגון יהויקים מלך יהודה ע"ש. ולא נשאר לנו לברר רק מש"כ רבינו בכופר בביאת הגואל, שלזה לא נמצא מקור מפורש, אבל טעם דברי רבינו הוא פשוט שכיון שאינו מאמין בביאת הגואל ה"ה מכחיש פרט אחד מהתורה והוא בכלל הכופר בתורה ח"ו:

פרק ח

הלכה ב

העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה וכו' וחכמים קראו לה דרך משל לטובה זו המזומנת לצדיקים סעודה. עי' בהשגת הראב"ד, והנה שיטת רבינו ז"ל מבוארת להדיא במדרש הנעלם בזוה"ק פ' תולדות בלשונו ממש של רבינו ז"ל: